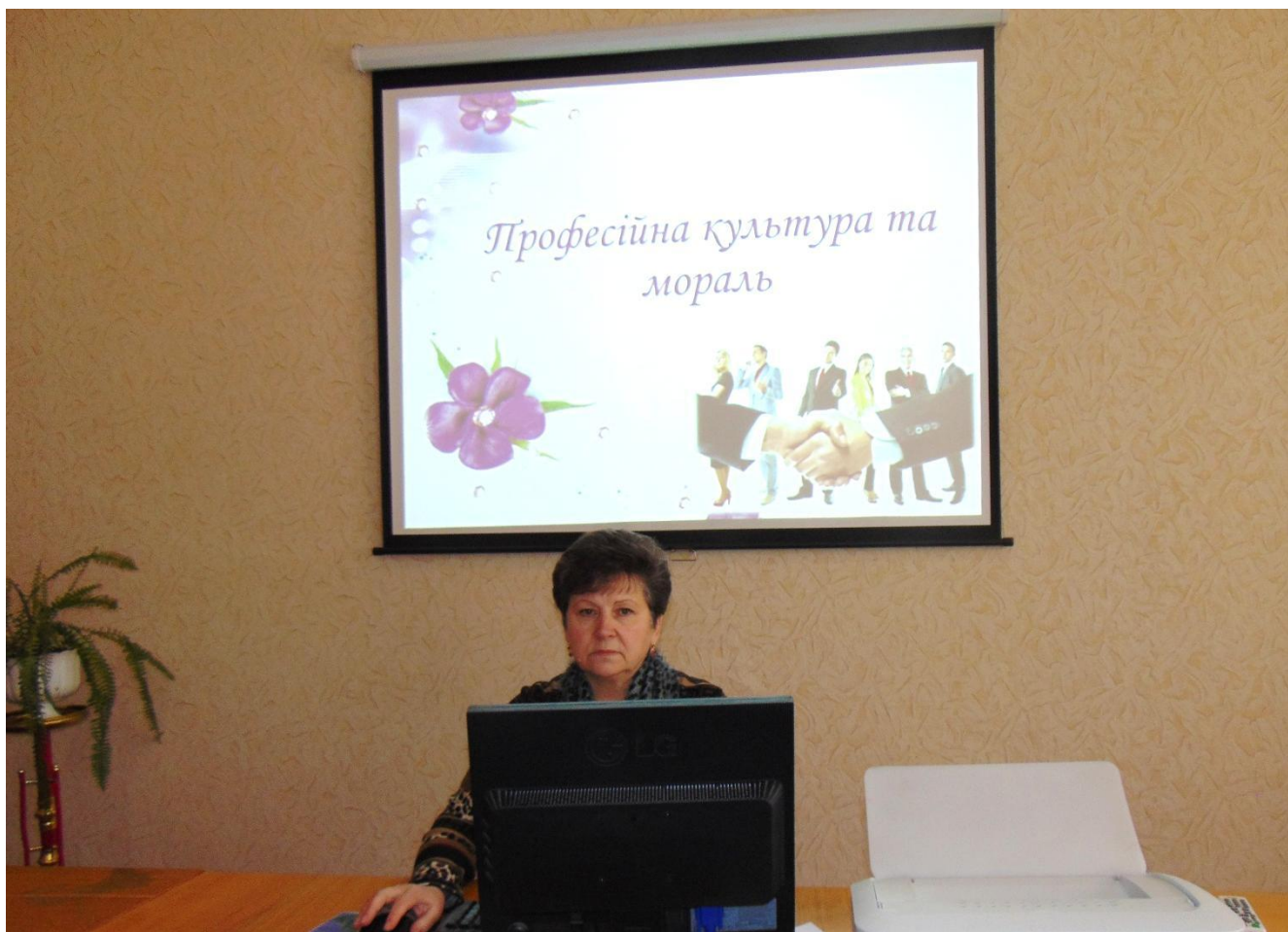

15.01.2020

**ГОДИНА КОРПОРАТИВНОГО СПІЛКУВАННЯ:
1.2 ПРОФЕСІЙНА КУЛЬТУРА ТА МОРАЛЬ**

Яворська Л.А. - Найбільш яскраво людина виявляється в діяльності з іншими під час виконання професійних обов'язків. Від культури поведінки, говоріння, слухання та мови часто залежать результати професійної діяльності. Саме в цьому аспекті можна говорити про професійну культуру, тобто про відповідність поведінки, говоріння, слухання, мови у професійній діяльності загальноприйнятим нормам і принципам, насамперед моральним, а також вимогам, що ставляться саме до цієї професії. Людина, займаючись якимось видом діяльності, не тільки виявляє свої моральні якості, а й впливає через них на інших, йдучи до поставленої мети. Діяльність — це процес, за допомогою якого реалізується те чи інше ставлення людини до навколишнього світу, до завдань, які ставить перед нею життя, до інших людей.

Є цілий ряд професій, представникам яких треба не тільки знати, а й діяти відповідно до моральних принципів, бо об'єктом їхньої діяльності є людина. Можна назвати професії лікаря, вчителя, судді, священнослужителя. Ці професії виникли дуже давно, і з їх появою пов'язане поняття професійної моралі.

Професійна культура

- Культура перекладається з латини як вирощування, виховання, освіта, розвиток, шанування й означає історично визначений рівень розвитку суспільства, творчих сил і здібностей людини.
- Кожна епоха розвитку людства характеризується певним типом культури. Так само характеризується і кожна сфера життя та діяльності людини

- Базис особистісної культури відповідає загальнолюдським моральним цінностям, які не підвладні часові і є надбанням всіх людей, бо створені протягом всієї історії людства.
- Те, що ми називаємо культурою, є людяність світу, яка зашифрована в усьому багатстві цінностей, норм, традицій, звичаїв тощо.
- І саме це, нагромаджене людством багатство, кожна окрема людина може і хоче зробити своїм надбанням і бути її носієм. Тому цей процес є олюдненням людини.

- Найбільш яскраво людина виявляється в діяльності з іншими під час виконання професійних обов'язків. Від культури поведінки, говоріння, слухання та мови часто залежать результати професійної діяльності. Саме в цьому аспекті можна говорити про професійну культуру, тобто про відповідність поведінки, говоріння, слухання, мови у професійній діяльності загальноприйнятим нормам і принципам, насамперед моральним, а також вимогам, що ставляться саме до цієї професії.

- Високий рівень сформованості професійної культури визначається за допомогою двох характеристик: спеціальної та загальної.
- Спеціальна професійна культура у фахівців різного профілю включає якості, які значно різняться навіть у межах одного профілю

- Загальна професійна культура фахівця полягає у єдності переконаності в соціальній значимості праці й своєї професії, розвиненого почуття професійної гордості; працьовитості й працездатності; заповзятливості, енергійності й ініціативності; готовності ефективно, швидко і якісно вирішувати виробничі завдання, що виникають; вільного володіння нормами наукової організації праці; знань теорії управління й основ соціальної психології; організаторських здібностей; готовності й зацікавленості в оволодінні основами суміжних спеціальностей, у розширенні професійного досвіду.

- Є цілий ряд професій, представникам яких треба не тільки знати, а й діяти відповідно до моральних принципів, бо об'єктом їхньої діяльності є людина. Можна назвати професії лікаря, вчителя, судді, священнослужителя. Ці професії виникли дуже давно, і з їх появою пов'язане поняття професійної моралі.

Професійна мораль

- Моральні засади спілкування, а водночас моральні правила і норми, які регулювали людську взаємодію, закладались у процесі розвитку людського життя

- Ці правила та норми накопичувались, з одного боку, у звичаях та писаних і неписаних традиціях народів різних країн, а з іншого — вони узагальнювались у працях мислителів і науковців, які осмислювали універсальні етичні правила й норми, традиції та закони. Ще у Стародавньому Єгипті етичною вимогою була така: "Не май злих намірів щодо інших людей, інакше боги покарають тебе"

• найбільш загальному вигляді етичні пошуки дійшли до наших днів у Золотому правилі моральності.

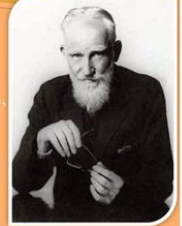
• В етиці так називають біблійну заповідь: "У всьому, як хочете, щоб з вами поводитися люди, поведіться і ви з ними".

• Як бачимо, у цьому правилі закладено одне з перших в історії людства формулювання морального принципу рівності між людьми

• Згідно з ним моральні вимоги однаковою мірою мають поширюватися на всіх людей незалежно від їхнього суспільного становища та умов життя. В особистісному плані цей принцип передбачає, що при оцінюванні поведінки інших людей кожна людина має виходити з тих самих вимог, які вона висуває до себе.

«Теперь, когда мы научились летать, как птицы, плавать под водой, как рыбы, нам не хватает только одного: научиться жить на земле, как люди».

Бернард Шоу

• В уточненому вигляді Золоте правило знайшло відображення в "Моральному (етичному) законі" І. Канта.

• Він дав таку його інтерпретацію: роби так, щоб ти завжди ставився до людства і в своїй особі, і в особі усякого іншого так само, як до мети, і ніколи б не ставився до нього як до засобу.

• До речі, на тому, що і в бізнесі повинно діяти Золоте правило моральності наголошує і Дж. Сорос

• Ще в давньоруському літописі "Повість временних літ", складеному монахом Києво-Печерського монастиря Нестором, подано своєрідний образ "колективної моралі" або, точніше, колективної моральної відповідальності. Логіка цієї відповідальності така, що всі люди, які живуть та страждають разом, мають жити праведно. З часів християнізації Русі церква почала розмежовувати такі поняття, як "злочин" та "гріх". Якщо "гріх" — це моральна несправедливість або порушення Божого Закону, то "злочин" — це порушення закону загальнолюдського

• Своєрідним першим моральним кодексом є "Повчання" князя Володимира Мономаха. До етичних норм належать його вимоги: "не лінуйтеся", "стерезіться брехні і пияцтва, і блуду", "до старшого ставитися треба, як до батька, а до молодих, як до братів"

• У його "Повчанні" знаходимо: "...треба мати душу чисту та непорочну, тіло худе, бесіду лагідну і дотримуватися слова Господнього..., мудрих слухати, старшим коритися, з рівними собі і молодшими в любові перебувати, без лукавого умислу бесідувати, а більше вдумуватися, не шаленіти словом, не засуджувати мовою, не багато сміятися, соромитися старших; ...поводитися благочестиво, навчитися очима управлінню, язика утриманню, розуму упокорюванню, тілу підкоряю, у думці чистоту дотримувати, згадувати себе до добрих справ...; не забувайте того доброго, що ви вмієте, а чого не вмієте, тому навчайтеся...; жодної людини не пропустіть, не привітавши її і не подарувавши їй добре слово..."

• Мораль є формою суспільної свідомості, спрямованою на ствердження самоцінності людини, її прав на гідне і щасливе життя.

• Це те, що у реальному житті керує поведінкою людини.

хорошо

плохо

• Коли ми розглядаємо мораль, то маємо на увазі її:

• по-перше, як характеристику особистості, сукупність її моральних якостей (правдивість, чесність, добродійність та ін.);

• по-друге, як характеристику взаємин між людьми, сукупність моральних норм (вимог, правил, заповідей).

Оскільки людина живе в суспільстві і залежить від нього, то події, які відбуваються в окремій країні та у світі в цілому, змушують переглядати свою систему цінностей.

- На ранніх стадіях становлення капіталізму взаємини між людьми як у побуті, так і при вирішенні економічних питань певною мірою регулювалися вищими цінностями, зокрема релігійними

- В умовах розвитку ринкових відносин людина стає прагматичнішою, а суспільство під впливом грошей робиться дедалі більше раціональним. Гроші починають виступати засобом будь-якого обміну, зокрема в економіці, в мистецтві, в науці. Проявляється ставлення до себе і до інших як до товару, який можна продати і купити якнайвигодніше. Зрештою сама людина стає товаром

- Проте таке суспільство, яке стоїть на шляху "гроші заради грошей", "виробництво заради виробництва" приречене до морального занепаду, а найгірше те, що до занепаду приводить людей.

- Для того щоб цього не трапилось, необхідно повернутися, але вже на більш високому рівні, до обов'язкової первинності етичних норм над прагненням досягти економічних результатів будь-якою ціною.

- Відомий американський учений, представник неофрейдизму гуманістичної спрямованості Е. Фромм поділяє людей на тих, у кого головна мета життя — "бути" (тобто стати значущою, неповторною особистістю), і тих, які в основному прагнуть до того, щоб "мати". Люди, які живуть керуючись принципом "мати", обов'язково хочуть щось отримати від будь-якої взаємодії з іншими: роботу, підвищення в посаді, певні знання, грошову винагороду, якусь пільгу для себе та ін. Ці люди страждають, якщо хтось (навіть друзі) отримав більше.

ЭРИХ ФРОММ
(23.03.1900 - 18.03.1980)

- Вони старанно готуються до будь-якої зустрічі, продумують тему розмови, спеціально добирають засоби, за допомогою яких впливатимуть на іншого, щоб досягти своєї мети. Вони можуть здаватися цікавими і приваблювати до себе, але це нерідко лише результат програвання обраної ролі, прихованого бажання маніпулювати іншими

В СОВРЕМЕННЫХ
УСЛОВИЯХ ЛЮДИ,
СПОСОБНЫЕ
ЛЮБИТЬ, СКОРЕЕ
ИСКЛЮЧЕНИЕ

- Повною протилежністю таким людям є ті, які керуються в житті принципом "бути". Вони підходять до конкретної ситуації без спеціальної підготовки, їхня реакція безпосередня і продуктивна. Залишаючись завжди собою, вони розраховують на те, що під час спілкування з іншими обов'язково з'явиться щось нове і цікаве. Їх мало турбує те, що вони можуть щось втратити. Ці люди не заздрісні, не страждають, якщо інший має більше. Вони не суперники, а партнери, бо намагаються мати від взаємодії та спілкування з іншими ще й радість, а не перемогу будь-якою ціною.

- Джерело етичних порушень певною мірою полягає в тому, що ми називаємо успіхом діяльність. Вони зазначають, що негативною стороною успіху є зниження моральної мотивації людини, зокрема керівників, через привілейований доступ до джерел інформації та ресурсів, слабкий контроль за їхніми діями. Постійний успіх зменшує відстань між власними інтересами та аморальністю.

- Звичайно, люди повинні добре заробляти, для того щоб жити в пристойних умовах. Але коли весь час людина присвячує тільки роботі і заради грошей, ігноруючи власні потреби та інтереси сім'ї, то вона врешті-решт рано втрачає здоров'я, не народжує нових ідей, перестає бути цікавою для спілкування з іншими.

- Для того щоб таке не трапилось, треба все-таки більше орієнтуватися на принцип "бути", а не на принцип "мати" (врешті-решт, те, що маєш, з собою не забереш, а в житті людині хочеться залишити свій слід. Його залишають, як правило, ті, хто віддає себе і свою працю для інших).

Моральні відносини у суспільстві спираються на цінності.

- Цінності можуть бути особистісними і колективними, або корпоративними.
- Під колективними, або корпоративними, цінностями розуміємо громадське значення і гідність людської особистості; моральні характеристики дій посадових осіб — керівників та рядових працівників; моральні норми, принципи, ідеали, якими керуються в організації.

- **Особистісні цінності** поділяють на кілька груп:
  - до першої групи особистісних цінностей відносять матеріальні (тобто все те, що підтримує фізичну і розумову активність людей) — здоров'я, безпеку праці, матеріальний добробут, професійну майстерність та ін.);

до другої групи відносять соціальні цінності (соціальну повагу, соціальні досягнення, соціальну активність тощо). Сприйняті особою соціальні цінності, що виступають метою життя та основними засобами їх досягнення і тому набувають функції важливих регуляторів її соціальної поведінки, виступають як ціннісні орієнтації. Вони впливають на мотивацію особистості, формують її концепцію істини і справедливості, свободи і відповідальності, сенсу життя, добра й зла та ін.

- до третьої групи відносять найбільш абстрактні цінності — духовні, або моральні (вони, в свою чергу, диференціюються на пізнавальні, естетичні, гуманістичні та ін.).
- Саме моральними цінностями визначаються установки на взаємодію та спілкування між людьми

Крім того, спеціалісти виокремлюють ще цінності, які закріплюються у життєдіяльності і виявляються як якості особистості — комунікабельність, активність, допитливість, співчуття та ін.; а також найбільш характерні способи поведінки особистості, які виявляються в реалізації і закріпленні цінностей-якостей

У духовному відношенні цінності творять або відроджують саму людину з усіма її потребами. Відомий учений протоієрей Олександр Мень писав: "Якщо в людині не розвиватиметься дух людськості, вона рано чи пізно стане "споживачем", циніком, обивателем, зробить символом своєї віри шкурницькі інтереси. Головна наша біда — це розмивання духовних цінностей.

Людина співпрацює з іншими, якщо розкриває свій потенціал совісті та любові. Тоді для неї набувають значення лише такий спосіб життя, такі дії, які гармонізують її інтереси з інтересами інших на основі гуманістичної моралі. Тоді людина живе у злагоді зі світом та собою.

Жити у злагоді з природою!

"Роздумуючи про щастя, я давно дійшов до висновку, що його приносять не гроші і не висока посада, слава або успіх у жінок, а ставлення до тебе інших людей, їх довіра, повага, любов", — сказав якимось в одному з інтерв'ю М. Амосов.

- За останні десятиріччя моральні цінності у професійній діяльності змінилися — раніше вищими були суспільні інтереси, тепер — індивідуальні. Кожний прагне власного самозбагачення, більше того — досягти успіху за рахунок інших. Це — шлях у нікуди

- Професійна діяльність має бути спрямована на досягнення двох цілей: індивідуального і суспільного блага, які перебувають у взаємодії. Так і діє справжній професіонал. Він розвиває свою справу, і це сприяє розвитку суспільства. За свою працю він має отримувати добру платню, користуватися повагою, відчувати, що цінують його професійний талент. Тоді людина відчуватиме задоволення життям.

- І, навпаки, незадоволеність професійною діяльністю може призвести до появи в людини негативних рис, навіть до душевного розладу. Розуміючи це, багато компаній, фірм, організацій вживають заходи щодо створення в колективах такого морально-психологічного клімату, який би сприяв професійному зростанню працівників, встановленню довірчих відносин у спілкуванні між колегами, з партнерами та клієнтами, приділяють багато уваги дотриманню працівниками службового етикету.

- Етикет наслідує кращі моральні принципи, норми, звичаї, традиції поведінки та культуру спілкування всіх народів.
- Вони є загальнолюдськими або притаманними певному народові.

- Наприклад, японець, як правило, у спілкуванні не вживає заперечення "ні". Те, як він вклоняється під час зустрічі, залежить від статусу особи, з якою він вітається: чим вищий статус особи, тим нижчим буде уклін.

- Деякі з правил етикету, що спочатку були звичаєм одного народу, поступово стають надбанням всього людства (наприклад, зі Стародавнього Китаю та Японії — прояв поваги до старших за віком людей, зі Стародавнього Риму — звичай гостинності).

- Є певні особливості етикету в організаціях, де працюють люди. Тут різновидом етикету є службовий. Службовий етикет — це сукупність найдоцільніших правил поведінки людей там, де відбувається їхня професійна діяльність — на виробництві, в будь-якій організації.

- Дотримання правил і вимог етикету є обов'язковим для всіх, адже це сприяє створенню сприятливого клімату для людей, зайнятих загальним виробничим процесом. Доведено, що добрий настрій позитивно впливає як на здоров'я людини, так і на продуктивність її праці.

- Не випадково великі фірми та корпорації створюють власні Кодекси честі чи Правила поведінки, в яких передбачено етичні норми взаємин та правила службового етикету

